

Työurat

36. väestötieteen jatko- ja täydennyskoulutusseminaari 21.–22.11.2011 Tvärminnen eläintieteellisellä asemalla

Ohjelma

Maanantai 21.11.

- 9.15 Lähtö Helsingistä (Rautatientori, Mikonkadun tilausajopysäkki)
- 11.30 Saapuminen Tvärminnen eläintieteelliselle asemalle
- 11.45 Seminaarin avaus (Pekka Martikainen, Helsingin yliopisto)
- 12.00 Lounas
- 13.00 **Mikko Kautto:** Pitempi työura - miksi, mitä, miten?
- 13.45 **Mikko Laaksonen:** Eläkkeelle siirtyminen ja mielenterveys
- 14.30 Kahvi
- 15.00 **Tiina Pensola:** Ammattiryhmien väliset erot työssä jatkamisessa: työttömyys, työkyky ja kuolleisuus erojen taustalla
- 15.45 **Noora Sipilä:** Koulutuksen yhteys nuorten työttömyyteen 2000-luvulla
- 16.30 Päivällinen
- 17.30 **Pekka Myrskylä:** Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella/
Työurat ja alueittain uhkaava työvoimapula
- 18.30 Sauna
- 20.30 Iltapala

Tiistai 22.11.

- 8.00 Aamiainen
- 9.15 **Roope Uusitalo:** Katoavatko elinikäiset työpaikat?
- 10.00 **Taina Leinonen:** Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomiset taustatekijät
- 10.45 Tauko
- 11.00 **Annika Forsander:** Maahanmuuttajien työmarkkina-asema ja sen tutkimus
- 12.00 Lounas
- 13.00 **Hanna Sutela:** Työn ja perheen yhdistäminen työuran eri vaiheissa
- 14.00 Lähtö paluumatkalle
- 16.00 Paluu Helsinkiin

Mikko Kautto

Osastopäällikkö, dosentti, Tutkimusosasto, Eläketurvakeskus

Pitempi työura - miksi, mitä, miten?

Työurien pidentäminen on noussut tärkeäksi yhteiskuntapoliittiseksi tavoitteeksi. Hallitus ja työmarkkinajärjestöt ovat sopineet tavoittelevansa kolmen vuoden myöhennystä eläkkeelle siirtymisessä vuoteen 2025 mennessä. Käyn esityksessä läpi tavoitteeseen liittyviä perusteluja. Toiseksi pohdin mitä työuralla tarkoitetaan ja millaisia välineitä sen mittaamiseen on. Kolmanneksi nostan esille tutkimustuloksia työuran pidentämiseen liittyvistä keinoista. Erityisesti tarkastelen sitä missä määrin eläkepolitiikalla voidaan vaikuttaa työurien pitenemiseen.

Mikko Laaksonen

Akatemiatutkija, Hjelt-instituutti, kansanterveystieteen osasto, Helsingin yliopisto

Eläkkeelle siirtyminen ja mielenterveys

Työelämän on katsottu muuttuneen henkisesti entistä rasittavammaksi, mistä yhtenä osoituksena voidaan pitää mielenterveysongelmien perusteella myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden lisääntymistä. On otaksuttu, että eläkkeelle siirtymisen jälkeen mielenterveysongelmat vähenisivät työhön liittyvän stressin poistuessa. Esityksessä tarkastellaan mielenterveyden kehittymistä ennen eläkkeelle siirtymistä ja eläkkeelle siirtymisen jälkeen käyttäen lääkeostoja kuvaavaa rekisteriaineistoa.

Tiina Pensola

Tutkimus- ja kehittämisspäällikkö, Kuntoutussäätiö

Ammattiryhmien väliset erot työssä jatkamisessa: työttömyys, työkyky ja kuolleisuus erojen taustalla

Esityksessä tarkastellaan ammattiryhmien välisiä eroja työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuudessa 1997–2006 sekä kuolleisuudessa 2001–07 erikseen naisilla ja miehillä. Työttömyydellä on yhteys sekä työkyvyttömyyseläkkeisiin että kuolleisuuteen. Esityksessä arvioidaan työttömyyden keston merkitystä ammattiryhmien välisiin eroihin näissä asioissa. Lopuksi tarkastellaan, mitkä tekijät voivat selittää ammattiryhmien välisiä työkykyeroja.

Noora Sipilä

Tutkija, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Koulutuksen yhteys nuorten työttömyyteen 2000-luvulla

Koulutus on yksi keskeisimmistä nuoruuteen liittyvistä elämäntapahtumista. Koulutus on yhteydessä työmarkkina-aseman lisäksi suuressa määrin esimerkiksi elintapoihin ja terveyteen. Tarkastelen esityksessäni rekisteriaineistoon nojaten, miten pelkän peruskoulun varassa olevat nuoret pärjäävät työmarkkinoilla koulutetumpiin nuoriin nähden. Esittelen koulutuksen yhteyttä eriasteiseen työttömyyteen, kun koulutukseen ja työmarkkina-asemaan vaikuttavat lapsuusajan ja nuoruusajan tekijät on huomioitu.

Pekka Myrskylä

Kehittämisspäällikkö, Tilastokeskus

Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella

Olen tutkinut ulkopuolisiksi jäävää nuorten joukkoa (nuoret, jotka ovat vailla koulutusta, eivät opiskele eivätkä käy töissä), paljonko heitä on, mistä he tulevat eli heidän perhetaustansa, ulkomainen tausta, huostassa olleet, asunnottomat, lapsen asemassa olevat, sinkut, jne. Miten he tulevat toimeen, ja kuinka heille myöhemmin käy, kuinka suuri on selviytyvien osuus?

Työurat ja alueittain uhkaava työvoimapula

Olen tutkinut ikääntymisen vaikutusta työvoiman tarjontaan vuoden 2020 tilanteessa. Työikäisen väestön määrä vähenee tällä vuosikymmenellä n. 150 000 hengellä ja tämä ikääntymisvaikutus pudottaa työllisten määrää n. 4%, joissakin maakunnissa lähes 20%. Olen selvittänyt eri tekijöiden vaikutusta eri alueiden

työvoiman tarjontaan: väestörakenne-ennuste (ikä ja koulutustaso), työhön osallistuminen ja työurien pituus ja kehitys, työssä aloittamis- ja lopettamisiät alueittain, muuttoliike alueiden välillä, ja erikseen siirtolaisuus, pendelöinti alueiden välillä, ja tutkinnon suorittajien työllistyminen sekä alueellinen sijoittuminen. Työvoiman kysyntään taas vaikuttavat alueiden elinkeinorakenne, sen muuttuminen ja työpaikkakehitys yleensä. Aluetasona ovat seutukunnat ja maakunnat. Lopuksi arvioidaan tarjonnan ja kysynnän välistä kuilua ja tutkitaan olemassa olevia reservejä, joista mahdollinen lisäkysyntä voitaisiin täyttää.

Roope Uusitalo

Professori, Helsinki Center of Economic Research (HECER)

Katoavatko elinikäiset työpaikat?

Tutkimuksessa tarkastellaan työsuhteiden keston muutoksia Suomessa työeläkejärjestelmän voimassaoloaikana, vuodesta 1962 lähtien. Tulosten mukaan työsuhteiden kesto vaihtelee suhdanteiden mukaan, mutta mitään yleistä pitkän ajan trendiä kohti pätkätyövaltaista yhteiskuntaa ei ole näkyvissä. Keskimääräinen suomalainen voi edelleen odottaa päätyvänsä jossain vaiheessa työuraansa työpaikkaan, jossa viettää yli 20 vuotta.

Taina Leinonen

Tutkija, tohtorikoulutettava, Sosiaalitieteiden laitos, väestöntutkimuksen yksikkö, Helsingin yliopisto

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sosioekonomiset taustatekijät

Matala koulutustaso, ammattiasema ja tulot ovat yhteydessä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. Työurien pidentämiseen tähtäävät toimet vaativat ymmärrystä sosioekonomisia eroja tuottavista mekanismeista. Esityksessä tarkastellaan eri sosioekonomisten mittareiden itsenäisiä sekä toisistaan riippuvia yhteyksiä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. Tämän lisäksi tarkastellaan sitä, missä määrin sosiaaliryhmien erot johtuvat työoloista ja terveystyöikäytymisestä.

Annika Forsander

Dosentti, sosiaalipolitiikka, Helsingin yliopisto

Maahanmuuttajien työmarkkina-asema ja sen tutkimus

Maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa määrittelee maahantuloperuste, kansalaisuus, maahanmuuttoajankohta ja maassa-asumisaika, tutkinto ja sen suoritusmaa, sukupuoli ja monet muut tekijät. Maahanmuuttajat ovat kohderyhmänä heterogeeninen ja tilastointi on osin puutteellista, mikä aiheuttaa haasteita sen tutkimukselle. Toisaalta tiedontarve esim. politiikkainterventioiden suuntaamista varten on suuri. Nouseva haaste on väliaikaisen rajat ylittävän työssäkäynnin laajeneminen ja nimenomaan sen luotettavan tilastoinnin vaikeus.

Hanna Sutela

Erikoistutkija, Tilastokeskus

Työn ja perheen yhdistäminen työuran eri vaiheissa

Suomessa naisten työllisyysaste on korkea ja niin on myös kokonaishedelmällisyys. Osa-aikatyötä tehdään kansainvälisesti verraten vähän. Suomessa myös naisille työn ja perheen yhdistäminen onkin tyypillisesti sekä-että, ei joko-tai-kysymys. Työn ja perheen yhdistämisen haasteet eivät lopu siihen, että lapset kasvavat. Noin puolet ikääntyneistä nais- ja miespalkansaajista osallistuu huolenpitoon kotitalouden ulkopuolisista henkilöistä: iäkkäistä sukulaisista tai omista lapsenlapsista. Tässä esityksessä tarkastellaan perheaseman yhteyttä työssäkäyntiin ja työmarkkina-asemaan sekä työn ja perheen yhdistämisen problematiikkaa yleisemminkin. Esityksessä käsitellään myös työsuhteen määräaikaaisuuden yhteyttä perheellistymiseen. Suomen tilannetta peilataan muuhun Eurooppaan.